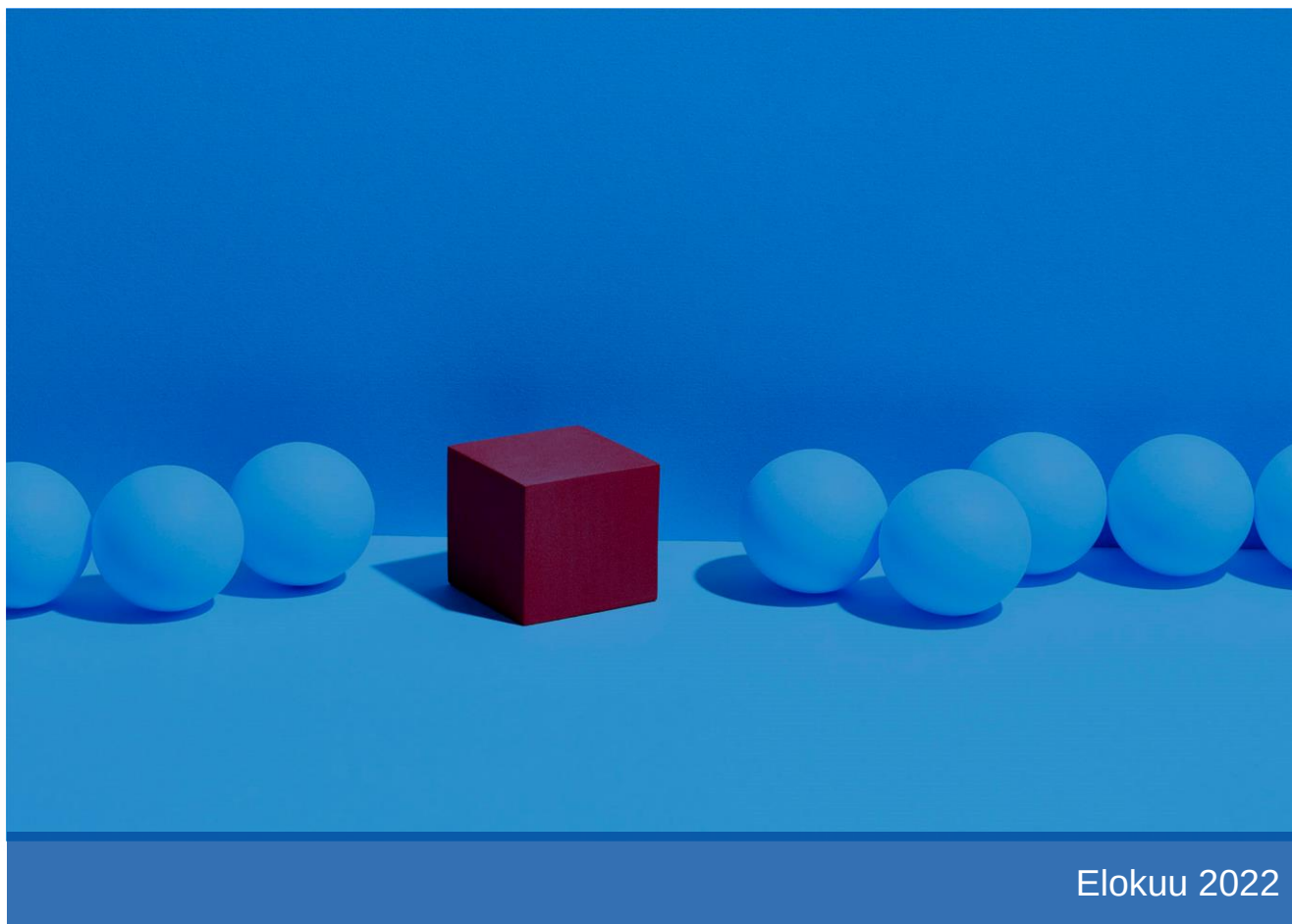

TEOLLIS-JA TEKIJÄNOIKEUSINTENSIVISYYS JA TEOLLINEN DYNAMIIKKA TIIVISTELMÄ

Elokuu 2022

TIIVISTELMÄ

EUIPO on vuodesta 2013 lähtien tehnyt teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten eurooppalaisen seurantakeskuksen ja Euroopan patenttivaraston (EPO) välityksellä säännöllisiä arviointoja siitä, miten paljon EU:n eri toimialoilla käytetään teollis- ja tekijänoikeuksia. Tutkimuksissa määritellään paljon teollis- ja tekijänoikeuksia käyttävien toimialojen osuus EU:n taloudessa työllisyyden, BKT-osuuden ja EU:n ulkomaankaupan suhteen. Tässä raportissa käytetään kyseisiä tutkimuksia varten tuotettuja laajoja tietokokonaisuuksia syvällisemmän käsityksen saamiseksi EU:n toimialojen dynaamisesta kehityksestä viime vuosina. Raportissa tarkastellaan etenkin dynaamisten muutosten ja teollis- ja tekijänoikeusintensiivisyyden välisiä mahdollisia yhteyksiä.

Kyseiset analyysit osoittavat, että teollis- ja tekijänoikeuksien käyttö on yleistymässä kaikkialla EU:n taloudessa. Teollis- ja tekijänoikeuksien omistusoikeuksia on edelleen selvästi eniten paljon teollis- ja tekijänoikeuksia käyttävillä toimialoilla. Tämä koskee erityisesti patenteja ja malleja. Toimialojen, joilla teollis- ja tekijänoikeuksia ei käytetä paljon, osuus teollis- ja tekijänoikeuksista on kuitenkin kasvanut vuosina 2004–2014. Monilla toimialoilla teollis- ja tekijänoikeuksien käyttö on lisääntynyt. Kuitenkin teollis- ja tekijänoikeuksien määrä on kasvanut nopeammin toimialoilla, joilla teollis- ja tekijänoikeuksia käytetään vain vähän, kuin teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävillä toimialoilla.

Teollis- ja tekijänoikeuksien omistuksen on perinteisesti ajateltu keskittyvän valmistusteollisuuteen. Suurin osa patentti- ja mallihakemuksista tehdäänkin edelleen valmistusteollisuudessa. Sen osuus teollis- ja tekijänoikeushakemuksissa on kuitenkin pienentynyt viime vuosina. Vaikka valmistusteollisuudessa tehdään edelleen eniten tavaramerkkihakemuksia, sen osuus on vain kolmannes vuosina 2010–2014 tehdyistä hakemuksista. Tavaramerkit ovat ylivoimaisesti monipuolisin teollis- ja tekijänoikeus, jota käytetään laajalti koko EU:n taloudessa.

Yleisesti ottaen teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävät toimialat ovat tuottavampia kuin alat, joilla teollis- ja tekijänoikeuksia ei käytetä paljon. Näiden kahden ryhmän väliset tuottavuuserot ovat suuremmat palvelualoilla ja kaupan alalla kuin valmistusteollisuudessa. Lisäksi teollis- ja tekijänoikeuksien runsaan käytön ja tuottavuuden välinen korrelaatio on positiivinen. Ainoana poikkeuksena tästä ovat malleja runsaasti rekisteröivät teollisuudenalat. Mallien käytön suuren määrän ja tuottavuuden välinen kielteinen suhde valmistusteollisuudessa saattaa olla osoitus siitä, että mallioikeudet voivat olla erityisen tärkeä teollis- ja tekijänoikeuksien suojan muoto

perinteisemmillä ja vähemmän tuottavilla tuotannonalalla. Toisaalta malli-intensiivisille teollisuudenaloille oli ominaista se, että niillä tuottavuuden kasvu oli suurinta kaikista teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävistä valmistusteollisuuden ryhmistä vuosina 2011–2017.

Tuottavuusdynamiikan analyysi osoittaa, että teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävillä toimialoilla tuottavuus kasvaa nopeammin kuin toimialoilla, joilla käytetään vain vähän teollis- ja tekijänoikeuksia. Ero tuottavuuden kasvussa on kuitenkin pienempi kuin tuottavuuden kokonaistasolla alojen välillä. Joissakin toimialaryhmissä, kuten valmistusteollisuudessa ja kaupan alalla, tuottavuuden kasvu kuvastaa arvonlisäyksen kasvua, johon liittyy työntekijöiden määrän väheneminen.

Yritysdemografiaa koskevien tietojen analyysi osoittaa, että yrityksiä perustetaan vähemmän teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävillä toimialoilla kuin toimialoilla, joilla käytetään vain vähän teollis- ja tekijänoikeuksia. Toisaalta teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävillä palvelualoilla yrityksiä perustetaan enemmän kuin niitä vähän käyttävillä palvelualoilla. Lisäksi yritysten perustamismäärien ja teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöasteen välinen korrelaatio on yleisesti ottaen heikosti positiivinen palvelualoilla, mutta valmistusteollisuudessa se on negatiivinen. Tämä saattaa viitata siihen, että teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävillä valmistusteollisuuden aloilla markkinoille pääsyle on suhteellisen suuria esteitä.

Näistä suuntauksista kertoo myös palvelualan yrityskannan yleisesti positiivinen nettokasvu, joka on korkeampi teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävillä toimialoilla kuin niillä, joilla käytetään vain vähän teollis- ja tekijänoikeuksia. Valmistusteollisuudessa teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttäville toimialoille oli ominaista negatiivinen yrityskannan nettokasvu vuosina 2013–2018, eli yritysten määrä vähenee. Sitä vastoin valmistusteollisuuden aloilla, joilla käytetään vain vähän teollis- ja tekijänoikeuksia, yrityskannan nettokasvu on ollut hienoisesti positiivista. Toimialojen teollis- ja tekijänoikeuksien käyttömäärä ei näytä vaikuttavan merkittävästi yritysten eloonjäämisasteeseen.

Kasvuyritysten perustamismäärien analyysin perusteella voidaan päätellä, että vuosina 2014–2018 kasvuyrityksiä syntyi useammin teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävien toimialojen ryhmissä kuin toimialoilla, joilla käytetään vain vähän teollis- ja tekijänoikeuksia. Kasvuyritysten syntymisaste oli korkein patentteja paljon käyttävillä valmistusteollisuuden aloilla ja palvelualoilla.

Tulokset vahvistavat aiemmat akateemisten tutkimusten tulokset. Yritysten innovaatiotoiminnan on todettu olevan tärkeä tuottavuutta lisäävä tekijä. Korkeampi innovaatioaste lisää myös mahdollisuuksia poikkeukselliseen suorituskyykyyn. Koska innovoinnin suurempi määrä liittyy suurempaan teollis- ja tekijänoikeuksien määrään, teollis- ja tekijänoikeuksia paljon käyttävät toimialat ovat yleensä tuottavampia, ja niille on ominaista kasvuyritysten suurempi osuus.

Viimeaikaisessa akateemisessa kirjallisuudessa tutkitaan myös aineettoman omaisuuden, teollis- ja tekijänoikeudet mukaan luettuina, ja markkinoiden keskittymisen välistä suhdetta. Tässä tutkimuksessa esitetyt tulokset osoittavat, että se, miten paljon teollis- ja tekijänoikeuksia käytetään, voi johtaa erilaiseen toimialadynamiikkaan valmistusteollisuudessa ja palvelualoilla. Suurempi teollis- ja tekijänoikeuksien käyttäminen voi liittyä alhaisempaan toimialadynamiikkaan (eli uusien yritysten vähäisempään määrään) valmistusteollisuudessa, mutta voi palvelualalla olla merkki elinvoimaisuudesta ja uusista markkinamahdollisuuksista, jotka johtavat suurempaan markkinoille pääsyn asteeseen. Tietoihin liittyvien ja metodologisten rajoitusten vuoksi näitä oletuksia olisi pidettävä alustavina. Ne kuitenkin tarjoavat mielenkiintoisia tulevaisuuden tutkimusnäköymiä.

TEOLLIS-JA TEKIJÄNOIKEUSINTENSIIVISYYS JA TEOLLINEN DYNAMIIKKA